

Trumps nye rumkommando kan sætte fart på våbenkapløb

Det nye rumkapløb er i gang, og USA's nyeste tiltag er oprettelsen af en ny rumkommando, der i første omgang skal beskytte amerikanske satellitter.

SVEN HELMS SKOV

Til lands, til vands og i luften – og i rummet. Det er de steder, den amerikanske præsident, Donald Trump, regner med, at fremtidens konflikter mellem verdens stormagter kommer til at udspille sig. Derfor har han nu taget næste skridt i at tage teten i rummet ved officielt at godkende USA's nye rumkommando, United States Space Command.

På et pressemøde torsdag i rosenhaven foran Det Hvide Hus præsenterede Trump general i flyvevåbnet John Raymond som den første leder i rumkommandoen – også kaldet Spacecom.

»Under ledelse af general Raymond vil Spacecom resolut stække aggressioner og distancere USA's rivaler«, sagde Donald Trump.

Ifølge Peter Viggo Jakobsen, lektor ved Forsvarsakademiets Institut for Strategi, er den nye rumkommando et klart tegn på, at rummet nu ikke længere kun er til at udforske fjerne planeter og stjerner i et internationalt samarbejde. Han mener derimod, at et nyt våbenkapløb i rummet er i gang.

»Der har været en *gentleman's agreement* om, at man ikke vil militarisere rummet. Men i og med at der sker en stigende rivalisering mellem stormagter, som man også ser økonomisk og militært, så er rummet en ny spilleplade, og man kan derfor ikke længere holde det fri«, siger han.

I første omgang drejer det militære kapløb sig om det, vi næsten kan se med det blotte øje: satellitter. USA er de senere år blevet udfordret af Rusland og især Kina i kampen om at kontrollere de vigtige apparater i Jordens atmosfære.

Kristian Soby Kristensen, vicecenterleder på Center for Militære Studier på Københavns Universitet, mener, at USA er bekymret over risikoen ved, at andre kan true deres satellitter.

»Det handler om at beskytte den infrastruktur, der er tæt på Jorden. Udfordringen er, at de kan blive skudt ned af et missil. Kineserne har allerede skudt en af deres egne ned og kan nok også snart skyde andres ned. Satellitterne indgår desuden i andre datanetværk, så de kan også være sårbare over for elektroniske angreb, siger Kristian Soby Kristensen.

RUMGENERAL. I Rosenhaven foran Det Hvide Hus præsenterer Donald Trump general John Raymond som den nyudnævnte leder af USA's rumkommando, Spacecom.

Foto: Kevin Lamarque/Ritzau Scanpix

Satellitter er blevet en særdeles vigtig brik i den amerikanske krigsførelse, som også Danmark deltager i. I moderne krigsførelse er brugen af gps til at lokalisere venner og fjender i krigsområdet nemlig blevet et nødvendigt redskab.

»Når et dansk F-16-fly som en del af en koalition skyder et missil af sted for at ramme eksempelvis en lastbil fra Islamisk Stat, så er det gps-kordinater, der styrer, hvor flyet, amerikanerne og lastbilen er henne. Så satellitterne er hamrende vigtige at forsvare for amerikanerne eller sætte ud af kraft, hvis man er en amerikansk modstander«, siger Kristian Soby Kristensen.

Trump drømmer om rumsoldater

Satellitter er dog ikke nok for Donald Trump. På pressemødet kom han også ind på de planer, han har om at skabe en såkaldt *space force*, altså en rumstyrke, hvor soldater skal rekrutteres specifikt til at kunne tage på missioner i rummet.

»Rumstyrken skal have som mål at or-

ganisere, træne og udstyre soldater til at være en del af rumkommandoens missioner, fordi vi ved, at den bedste måde at undgå konflikt på er at forberede sig på sejr«, sagde Donald Trump.

Men ifølge Kristian Soby Kristensen er der et godt stykke vej, før vi ser amerikanske soldater i rumdragter på kurs mod Månen. For i første omgang er oprettelsen af rumkommandoen en administrativ manøvre, hvor nogle navne flyttes et sted hen til et andet, og der måske kommer en ny hjemmese. Rumkommandoen får altså ikke nye ressourcer, folk og penge, og hvis den skal have det og blive sin egen militære styrke, så skal Donald Trump have Kongressen med.

»I første omgang er det mere jordnært, i ordets reelle betydning, om satellitter, der kredser om Jorden«, siger Kristian Soby Kristensen.

Og hvis det endelig skulle lykkes Donald Trump at overtale Kongressen og oprette rumstyrken, så vil det stadig ikke betyde laserkrige – i hvert fald ikke i de Star Wars-agtige skalaer, som man kunne forestille sig. Men Kristian Soby Kristensen kan ikke udelukke, at en rumstyrke vil kunne bruges til at angribe andre satellitter.

»En rumstyrke vil handle om at samle kapaciteter, som kan bruges til at tænke over og udvikle mekanismer, hvormed

Grafik AL

man i første omgang kan beskytte amerikanske kapaciteter som satellitter, men måske også udnytte en offensiv mulighed mod de russiske og kinesiske satellitter«, siger Kristian Soby Kristensen.

Thule-basen i fokus igen

Det store fokus på satellitter kan betyde, at Thule-basen på Grønland i den sammenhæng kan få fornyet betydning for det amerikanske militær. Og den officielle godkendelse af rumkommandoen kommer, næsten lige efter at Donald Trump har luftet sine tanker om at købe Grønland.

»En fordel ved de nordlige breddegrader er, at de jordnære satellitter kredser

tæt derpå. Derfor vil USA gerne have flere modtagestationer for satellitter i Grønland. I og med der kommer flere satellitter op, er der selvfølgelig brug for flere modtagestationer«, siger Henning Heiselberg, der er centerleder på DTU Space.

Han ser dog ikke nogen sammenhæng mellem den nye rumkommando og Donald Trumps forsøg på at købe Grønland. For Thule-basen har altid været vigtig for amerikansk militær, især under den kolde krig, på grund af Thules geografiske nærhed til Sovjetunionen.

»Men det er den eneste base, de har i Grønland, så den vil naturligvis indgå i deres rumforsvar«, siger Henning Heiselberg.

Kristian Soby Kristensen mener heller ikke, at Thule-basen, den nye rumkommando og Donald Trumps ønske om at købe Grønland har direkte forbindelse med hinanden. Men Thule-basen kommer til at få en vigtigere rolle.

»Der er ikke lagt op til, at Thule-basen skal gøre noget andet, end den har gjort hidtil. Men det, den gør, bliver vigtigere. Ikke blot fordi rummet bliver vigtigere, men også fordi USA og Rusland nu er i et mere konfliktfyldt forhold. Den er mere sårbar end tidligere, da der er flere russiske fly i området, og det vil være nemmere for dem nu at sætte basen ud af kraft«.

sven.helms@pol.dk

Trumps tilbud skærper Ruslands appetit på Arktis

RUSLANDSANALYSE
FLEMMING
SPLIDSBOEL HANSEN
RUSLANDSEKSPERT

En russisk tænketank tog fat i Politikens Ruslands-ekspert oven på Trumps grønlandske købstilbud: Hvad ville det dog betyde?

Jeg fik for et par dage siden en forespørgsel fra en russisk tænketank. De bad mig blandt andet tage stilling til, hvad det vil betyde for Rusland, »hvis Grønland falder under amerikansk jurisdiktion?«.

Købstilbudet blev som bekendt afvist – »Grønland er ikke til salg«, lød det fra dansk og grønlandsk side – men i Rusland forstår man, at kampen om Arktis pludselig er kommet ind i en ny fase, og at det er ved at blive alvor.

Det officielle Rusland tog imod nyheden om årets mest omtalte ejendoms-handel med hovedrysten og slet skjult skadefryd. Præsident Vladimir Putins talsmand kaldte det »international shopping«, hvorefter han bemærkede, at »hvis vi har forstået det ret, er der vist kommet skår i forholdet mellem USA og Danmark«.

Det har de naturligvis forstået ret, og i Kreml er de sikkert også klar med popcorn, når anden runde af slaget om Grønland starter.

Men bag de kække kommentarer lurer en ny virkelighed, som Rusland skal tage stilling til og forberede sig på.

Det russiske Arktis

Rusland er måske den »mest arktiske« af de arktiske stater. Den arktiske selvforståelse er i al fald meget stærk.

Det er Ruslands naturlige område at agere i. I nyere tid er det blandt andet råstoffer, som har bragt Arktis ind i den kollektive bevidsthed, og sideløbende med udvindingen af f.eks. olie og naturgas er der sket en militarisering af området. Arktis havde tidligere stor militær værdi som en form for afsidesliggende lager, hvor det sovjetiske forsvar kunne gemme nogle af sine strategiske våben og dermed sikre mulighed for at slå tilbage, hvis landet skulle blive angrebet af Vesten.

Siden er der sket en militarisering af Arktis for at kunne beskytte området i sig selv – og muligvis for at kunne angribe NATO-lande eller NATO-landes interesser. Der er eksempelvis forlydender om, at den russiske flåde i Arktis øver sig i at sabotere de kabler, som ligger på havbunden og muliggør en del af kommunikationen mellem Nordamerika og Europa.

Siden 2014 har der været en særlig arktisk kommando i det russiske forsvar, og enheder fra denne kommando deltog i 2017 for første gang i den store sejrspade i Moskva.

Arktis kan ikke holdes konfliktfrit

Der bliver talt meget om Arktisk exceptionisme. Arktis, siger mange, er anderledes end andre områder, hvor vi – Rusland og Vesten – stadig oftere støder sammen, og vi kan holde Arktis fri for konflikt.

I Rusland taler man også gerne om Arktis som et senere tidspunkt kommer tilbage med »et tilbud, som Danmark ikke kan afslå«. Vi har i de seneste to uger opdaget, hvor stor den geostrategiske betydning af Arktis er. Grønland vil spille en central rol-

planlægger også mere og mere efter det værst tænkelige, og det skaber uheldige dynamikker. Sagen om salget af Grønland til USA har f.eks. sat gang i en ny og intensiveret diskussion om, hvorledes vi bedst beskytter os mod Rusland, selv om den vel primært handler om relationerne mellem Danmark og USA.

Exceptionalismen var allerede fra starten svær at opretholde – også selv om man længe har prøvet at bevare illusionen. Når ministrene fra Rusland og forskellige vestlige lande således råbte ad hinanden tværs over bordet, når de talte om emner som Østersøen, Ukraine og Syrien, så søgte de en helt anden lavmælt tone, når de nåede punktet »Arktis på dagsordenen«.

I længden kan man imidlertid ikke opretholde sådan et storpolitisk skuespil, som det kræver, og alle parter har kunnet fornemme sammenbruddet. Trumps ønske om at købe Grønland er ikke i sig selv afgørende, men det afslører en politisk retning, som pludseligt har blottet ner-verne i en lang række hovedstæder.

Trump vender tilbage

Politiken skrev i en kommentar, at Trump på et senere tidspunkt kommer tilbage med »et tilbud, som Danmark ikke kan afslå«. Vi har i de seneste to uger opdaget, hvor stor den geostrategiske betydning af Arktis er. Grønland vil spille en central rol-

le i det fremtidige geostrategiske spil. Det kommende tilbud fra USA kan meget vel være, at de tilbyder at øge deres militære tilstedeværelse i og omkring Grønland. Og hvis vi ikke bryder os om den ide, så kan de meget bestemt appellere til os, at vi selv løfter den opgave på en anden måde end i dag.

I mellemtiden vil USA åbne et konsulat i Grønland. I Moskva trækker man på skuldrene og afviser, at en ny kamp om Arktis er sat i gang. Rusland vil fortsætte som før, lyder det, hvilket er ment som en forsikring om fortsat samarbejde.

Men det mest sandsynlige er, at Rusland ikke bare vil fortsætte som før. Landet vil ønske at signalere, at det også kan investere mere i Arktis – politisk, økonomisk, militært – hvis nødvendigt.

Derudover er det vigtigt for Rusland at være på forkant med udviklingen i den nye fase. Hvis der er nye spilleregler på vej, er det vigtigt at få dem lært så hurtigt som muligt og vise de andre, at man forstår spillet. Et nyt strategisk spil – »The Great Game« – truer i Arktis, og i Rusland er man opsat på at vinde.

Flemming Splidsboel Hansen er forsker ved Dansk Institut for Internationale Studier, hvor hans speciale er Rusland og de øvrige stater i det tidligere Sovjetunionen, herunder Ukraine og Hviderusland.

Debat i Grønland: Hvorfor sige nej til Trumps penge?

De milliarder, som den amerikanske præsident vil betale for at være til stede i Grønland, kan måske betale for løsrivelse, spekulerer Pele Broberg fra Partii Naleraq.

KRISTIAN CORFIXEN

Har amerikanernes bejleri givet Grønland en unik mulighed for endelig at rive sig løs fra Danmark?

Det spørgsmål mener den grønlandske politiker Pele Broberg fra Partii Naleraq, at han og hans kollegaer i det grønlandske landsting for alvor bør diskutere, mens interessen er der.

For selv om Danmarks statsminister og formanden for Grønlands selvstyre hurtigt affejede den amerikanske præsident, Donald Trumps, ønske om at købe Grønland og derfra erklærede diskussionen for slut, så øjner Pele Broberg alligevel en mulighed, siger han til den grønlandske avis Sermitsiaq.

»USA er villige til at understøtte vores økonomi med i udgangspunktet fire milliarder om året. Dermed står befolkningen nu over for en skillevej for første gang. Vi har nu et reelt alternativ til det danske bloktilskud«, erklærer han.

Pele Broberg afviser, at Donald Trump nogensinde skulle få lov at købe Grønland, som den amerikanske præsident har talt om – det er et udtryk for en kolonialistisk tankegang, mener landstingspolitikeren.

Men hvorfor ikke udnytte, at amerikanerne helt tydeligt har set sig varme på Grønland som et strategisk meget fordelagtigt sted at være til stede? Hvorfor ikke udnytte interessen til at indlede en direkte forhandling med USA, som ville kunne bidrage med de milliarder, der ikke længere ville komme strømmende fra Danmark, hvis Grønland løsev sig?

Det er de spørgsmål, Pele Broberg vil rejse, og han peger på, at Grønland ikke kun kan få økonomiske gevinster ud af en sådan forhandling, men også militær beskyttelse. For som han siger til Sermitsiaq:

»Det er i forvejen USA, der i realiteten beskytter Grønland, og ikke Danmark«.

»Det kan de fortsat gøre, når vi bliver uafhængige. Og så kan de støtte os med fire milliarder for at få lov til at drive baser i Grønland«, foreslår Pele Broberg.

Ingen smertegrænse

De fire milliarder kroner, som Pele Broberg nævner, stemmer nogenlunde overens med størrelsen på det bloktilskud, som grønlanderne hvert år modtager fra Danmark.

Et beløb, som Donald Trump har erklæret, at han umiddelbart ville være villig til at betale Danmark årligt – faktisk med et par hundrede millioner oveni, hvis Danmark altså ville give slip på verdens største ø.

Hvis nu USA ville give milliarderne til Grønland i stedet, ser Pele Broberg umiddelbart ingen grænser for, hvor meget indflydelse amerikanerne ville kunne forvente at få på øen, forklarer han.

»Jeg har ikke som udgangspunkt nogen smertegrænse. For mig handler det om, at vi ser realiteterne i øjnene og erkender, at det i forvejen er USA, der bestemmer. I realiteten kan USA gøre, hvad de vil, og vi har jo set, at Danmark ikke kan beskytte os mod det«, mener han.

»Jeg kan ikke se, at Danmark er bedre for os end USA. Et selvstændigt Grønland vil naturligvis være afhængigt af andre lande, og vi kan føre vores egen udenrigspolitik«, siger Pele Broberg.

christian.corfixen@pol.dk